

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 21.9.2026
COM(2026) 490 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**direktiivi (EL) 2019/883 (milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajäätmete
üleandmiseks) rakendamise kohta**

Sisukord

Kokkuvõte.....	1
1. Sissejuhatus.....	2
2. Direktiivi eesmärgid ja nende saavutamise meetmed	2
3. Direktiivi ülevõtmine liikmesriikide õigusesse	3
4. Direktiivi rakendamine	4
a. ELi sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse üle antud laevajäätmed	4
b. ELi sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivus.....	5
c. Rakendamise puudujäägid	6
5. Järeldused ja järelmeetmed.....	11
Lisa. Laevade pardal jäätmetekke vältimise ja jäätmete käitlemise parimad tavad	13

Kokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas rakendamisaruande direktiivi (EL) 2019/883 kohta, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajäätmete üleandmiseks. Aruanne hõlmab aastaid 2022–2025 ja selles tuuakse esile edusammud, mida on tehtud sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste kättesaadavuse ja kasutamise parandamisel ning neisse merelaevade jäätmete üleandmisel.

Direktiivi eesmärk on vältida merereostust, tagades, et laevajäätmeid ei lasta merre, vaid kogutakse Euroopa Liidu (EL) sadamates kokku. Direktiiv kajastab rahvusvahelist laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsiooni, millega reguleeritakse laevajäätmete käitlemist kogu maailmas.

Aruandes tuuakse esile, et **ELi sadamates antakse üle aina rohkem laevajäätmeid**, kusjuures kõige levinumad üleantavate jäätmete liigid on nafta, prügi ja reovesi. **Sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivus** – pidades silmas nende käitamise tingimuste vastavust ELi sadamaid külastavate laevade vajadustele – **on muutumas paremaks**. ELi sadamates on paremad võimalused jäätmete kogumiseks, eraldamiseks ja käitlemiseks, kaptenitel on lihtsam juurdepääs teabele jäätmete üleandmise kohta ning sadamavaldajate osalemine jäätmekäitluses muutub aktiivsemaks. Mitu probleemi vajab veel siiski lahendamist, sealhulgas liikmesriikide poolt teabe esitamata jätmise, mille tulemuseks on puudulik teave, näiteks laevade ja sadamate kohta, mille suhtes kohaldatakse vabastust. Lisaks tuleb 15 % sihtmäära saavutamiseks laevade jäätmekäitlust rohkem kontrollida ning kogu ELi sadamate puhul on vaja läbipaistvamat teavet kaudsete tasude ja vähendatud jäätmetasude kohta.

Komisjon jätkab liikmesriikidele suunatud teavitustegevust ja direktiivi rakendamise järelevalvet ning edusammude kohta korrapärase ajakohastatud ülevaadete esitamist. Vastavalt direktiivis nõutule viiakse läbi hindamine, tuginedes käesolevale vahearuandele, kõige uuematele esitatud andmetele ja EMSA poolt liikmesriikidesse tehtud kontrollkäikude tsükli analüüsile.

1. Sissejuhatus

Käesolev aruanne on koostatud [direktiivi \(EL\) 2019/883](#) (milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajäätmete üleandmiseks, edaspidi „direktiiv“)¹ rakendamise kohta laevajäätmete üleandmise osas. Aruandes kirjeldatakse rakendamist aastatel 2022–2025. Aruandes vaadatakse läbi direktiivi eesmärgid ja nende saavutamiseks kehtestatud meetmed, pöörates erilist tähelepanu sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivusele. ELi sadamastrateegias² rõhutatakse, et sadamatest on saamas strateegilised ringmajanduse keskused, mistõttu on sadamates vaja sobivaid jäätmete vastuvõtmise rajatisi. Käesolevas aruandes tuuakse esile, et puhtama merekeskkonna nimel on merendussektoris hakatud koguma rohkem jäätmeid merelaevade pardal, et anda jäätmed sadamates üle ja mitte reostada merd.

Direktiivi artikkel 23 sisaldab nõuet kirjeldada laevade pardal jäätmetekke vältimise ja jäätmete käitlemise parimaid tavaid. Seetõttu on käesolevale aruandele lisatud eraldi lisa jäätmetekke vältimise ja jäätmekäitlustavade kohta.

Lisaks tuleb artikli 23 kohaselt 2026. aastal esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule hindamise tulemused, ent kuna liikmesriigid võtsid direktiivi üle hilinemisega, mistõttu ei ole 2026. aastaks kogunenud piisavalt andmeid ja kogemusi, on käesolev aruanne koostatud vaheetapina enne hindamist. Lisaks tegi komisjon Euroopa Meresõiduohutuse Ametile (EMSA) ülesandeks hinnata direktiivi rakendamiseks võetud riiklike meetmete vastavust õigusnormidele, tehes külastusi rannikuäärsetesse liikmesriikidesse. Direktiivi hindamisel tuginetakse käesolevale esimesele vahearuandele, liikmesriikide esitatud uusimatele ja usaldusväärsematele andmetele ning EMSA hinnangule. Käesolev aruanne on seega oluline samm artiklis 23 sätestatud nõude täitmisel.

2. Direktiivi eesmärgid ja nende saavutamise meetmed

Direktiivi eesmärk on *„kaitsta merekeskkonda negatiivse mõju eest, mida põhjustab liidu sadamaid kasutavate laevade jäätmete merre heitmine, ja tagada samal ajal mereliikluse tõrgeteta toimimine, parandades sobivate sadama vastuvõtuseadmete kättesaadavust ja kasutamist ning neisse jäätmete üleandmist“* (artikkel 1).

Direktiiviga on seatud eesmärk vältida merereostust, tagades, et laevajäätmeid ja passiivselt püütud jäätmeid³ ei lasta merre, vaid kogutakse ELi sadamates kokku ja käideldakse kooskõlas liidu jäätmealaste õigusnormidega. Direktiiv kajastab Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni asjakohaseid eeskirju, mis sisalduvad rahvusvahelises laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsioonis ([MARPOLi konventsioon](#)), ja selles on nähtud ette meetmed nõuete täitmise tõhusaks tagamiseks. Direktiiv hõlmab jäätmekategooriaid, mis on määratletud MARPOLi konventsiooni viies tehnilises lisas, millega reguleeritakse laevajäätmeid (nafta, reovesi, prügi jne).

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/883, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajäätmete üleandmiseks ja muudetakse direktiivi 2010/65/EL ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/59/EÜ (ELT L 151, 7.6.2019, lk 116–142) ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/883/2019-06-07>.

² ELi sadamastrateegia, COM/2026/112 final, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52026DC0112>.

³ Passiivselt püütud jäätmed on jäätmed, mille kalurid on tavapärase püügitegevuse käigus merest püüdnud.

Direktiivi ja MARPOLi konventsiooni⁴ üks peamisi nõudeid on laevajäätmete vastuvõtmiseks sobivate sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste tagamine. See nõue on seotud vastuvõtuseadmete ja -rajatiste käitamise tingimustega laevade vajaduste rahuldamise seisukohast ning tingimustega, mis võimaldavad laevade jäätmete kõrvaldamist keskkonnahoidlikul viisil.

Direktiiviga on nähtud meetmed seoses järgmisega:

- laevajäätmete kohustuslik üleandmine (artikkel 7);
- sadamates jäätmete kogumise kulude katmise süsteem (artikkel 8) ja
- laevade kontrollimise süsteem, mis põhineb riskipõhisel valikumehhanismil (artikkel 11).

Kõigi nende meetmete rakendamist hõlbustab elektrooniline teatamine ja teabevahetus (artikkel 13).

Direktiivi rakendamise hindamisel kontrollitakse direktiivi eesmärkide täitmist ning vaadatakse läbi sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste kättesaadavus, nende kasutamine laevade poolt ja neisse jäätmete üleandmine.

3. Direktiivi ülevõtmine liikmesriikide õigusesse

Direktiiviga tunnistati kehtetuks direktiiv 2000/59/EÜ, milles olid varem sätestatud ulatuslikumad eeskirjad sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste kohta. Direktiiv jõustus 2019. aastal ja selle ülevõtmise tähtaeg oli 28. juuni 2021. 2022. aastal võeti vastu neli direktiiviga seotud rakendusakti⁵. Enamikus liikmesriikides esines viivitusi direktiivi ülevõtmisel riigisisesele õigusesse⁶. Hilinenud ülevõtmise tõttu ei olnud liikmesriikide andmed 2026. aastal hindamise läbiviimiseks piisavad. Käesolevas aruandes esitatud statistika kajastab neid puudujääke.

Vaatamata mõnes liikmesriigis esinenud viivitustele on direktiiv siiski riigisisesele õigusesse üle võetud kõigis liikmesriikides. Ungari ja Slovakkia on kohaldanud artikli 3 lõikes 3 sätestatud erandit; seega ei või neil olla käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid sadamaid ning nad ei tohi lubada käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatel laevadel, kaasa arvatud veesõidukitel, sõita enda lipu all. Direktiivi kohaldatakse nii meresadamate kui ka selliste siseveesadamate suhtes, mida saavad külastada ka merelaevad.

⁴ MEPC.1/ Circ.834 – Consolidated Guidance for Port Reception Facility Providers and Users (konsolideeritud suunised sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujatele ja kasutajatele).

⁵ Komisjoni 21. jaanuari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/91, millega määratakse kindlaks kriteeriumid, mille alusel tehakse kindlaks, et laevas tekitatud jäätmete kogused on tavalisest väiksemad ning neid käideldakse kestlikult ja keskkonnahoidlikult kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/883 (ELT L 15, lk 12–15, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/91).

Komisjoni 21. jaanuari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/92, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/883 rakenduseeskirjad seoses passiivselt püütud jäätmete seireandmete kogumise meetodika ja aruandevormiga (ELT L 15, 24.1.2022, lk 16–20, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/92/oj/est).

Komisjoni 21. jaanuari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/89, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/883 rakenduseeskirjad seoses piisava ladustamismahu arvutamiseks kasutatava meetodiga (ELT L 15, 24.1.2022, lk 1–6, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/89/oj/est).

Komisjoni 21. jaanuari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/90, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/883 rakenduseeskirjad seoses liidu riskipõhise valikumehhanismi üksikasjalike elementidega kontrollitavate laevade valimiseks (ELT L 15, 24.1.2022, lk 7–11, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/90/oj/est).

⁶ Komisjon algatas rikkumismenetlused 21 liikmesriigi suhtes, kes ei olnud ülevõtmisest teatanud, ja lõpetas kõik need menetlused 2024. aastaks.

4. Direktiivi rakendamine

Selles peatükis antakse hinnang direktiivi rakendamisele 22 rannikuäärses liikmesriigis aastatel 2022–2025, võttes arvesse lünki direktiivi ülevõtmisele järgnenud esimeste aastate andmetes. Samuti võetakse selles arvesse järeldusi, mis on esitatud Euroopa Kontrollikoja aruandes laevade põhjustatud merereostuse vastu võitlemise meetmete kohta⁷.

a. ELi sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse üle antud laevajäätmed

ELi sadamates antakse üle aina rohkem laevajäätmeid, nagu on näidatud joonisel 1. Seda kasvusuundumust kinnitasid ka Euroopa säästva laevanduse foorumi laevajäätmete allrühma liikmed⁸ ning teataval määral sadamate ja sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate esindajad, kes osalesid 2025. aasta küsitluses,⁹ kusjuures ELi sadamaid külastanud laevade koguarv ei ole märkimisväärselt muutunud. Suurem osa sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse üle antud jäätmetest olid nafta ja prügi, millele järgnes reovesi¹⁰. Lisaks kasvas passiivselt püütud jäätmete kogus: 2022. aastal koguti selliseid jäätmeid ligi 1 300 tonni ja 2023. aastal üle 1 500 tonni. ELi sadamates üle antud laevajäätmete koguste kasvusuundumus võib viidata sellele, et suurenenud on jäätmekogused, mis kogutakse laevade pardal kokku¹¹ ja antakse sadamates üle merd reostamata.

Joonis 1. 2022. ja 2025. aastal ELi sadamates üle antud laevajäätmed jäätmete eelteadetest saadud teabe põhjal.

⁷ Euroopa Kontrollikoda, 2025, [Eriaruanne 06/2025: ELi meetmed laevade põhjustatud merereostuse vastu võitlemiseks](#).

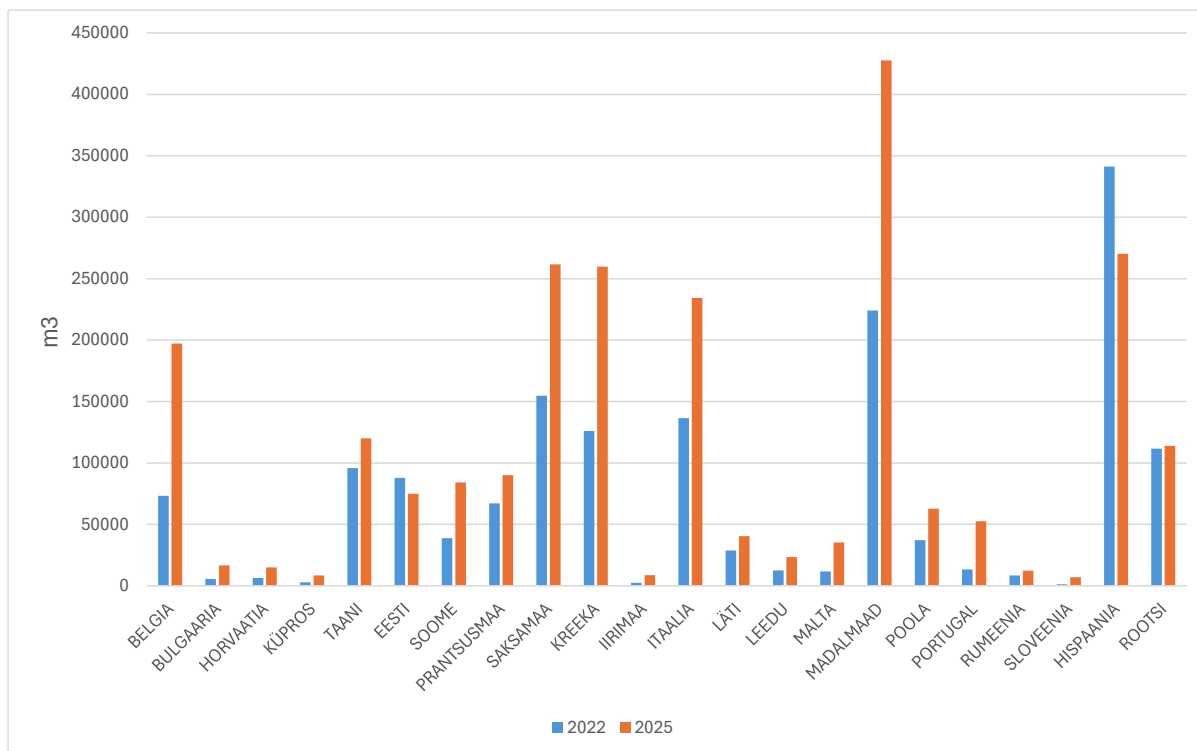
⁸ Euroopa säästva laevanduse foorumi laevajäätmete allrühm, 2024, [ESSFi laevajäätmete allrühma tegevust käsitlev aruanne](#).

⁹ Sadamate (organisatsiooni European Sea Ports Organisation liikmed) ning sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate (ühenduse Marine Care Association liikmed) seas 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid 16 osalejat 31st jaatavalt küsimusele „Kas teie arvates antakse teie sadamas üle rohkem laevajäätmeid?“.

¹⁰ Euroopa Meresõiduohutuse Amet ja Euroopa Keskkonnaamet, 2025, [Euroopa meretranspordi keskkonnanaruanne](#).

Lisateavet jäätmeliikide kohta vt aadressil <https://portal.emsa.europa.eu/web/thetis-eu/compliance/prf>, vahekaart „yearly distribution of waste by type“ (aastapõhine jäätmete jaotus jäätmeliikide kaupa).

¹¹ Sadamates ei pea üle andma kõiki laeval tekkinud jäätmeid. Osa neist võib merre heita. MARPOLi konventsioon lubab piiratud ja reguleeritud merreheitmist.

Allikas: THETIS EU

b. ELi sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivus

Sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivus – pidades silmas nende käitamise tingimuste vastavust ELi sadamaid külastavate laevade vajadustele – on muutumas paremaks. Üks näide parematest seadmetest ja rajatistest on Läänemere piirkonna sadamate vastuvõtuseadmed reovee kogumiseks¹². Lisaks nähtub sidusrühmadega 2025. aastal peetud konsultatsioonidest, et sadamavaldajad osalevad nüüd aktiivsemalt laevajäätmete käitlemises¹³. Eelkõige on paranenud teabevahetus sadamavaldajate ning sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate vahel¹⁴ ning jäätmete kogumise ja käitlemise seadmed ja rajatised on ELi sadamates muutunud paremaks¹⁵. Sadamavaldajad töötavad välja ja vaatavad läbi oma strateegiaid, programme ning jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kavasid¹⁶. Näiteks 76 % TEN-T põhisadamate jäätmekäitluskava on veebis kättesaadav¹⁷ ja 84 %-l organisatsiooni ESPO EcoPorts sadamatest on olemas laevajäätmetega seotud

¹² HELCOM – Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon, 2025, [sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste tulemustabel 2006–2024](#).

¹³ Sadamate (organisatsiooni European Sea Ports Organisation liikmed) ning sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate (ühenduse Marine Care Association liikmed) seas 2025. aastal läbi viidud küsitlus.

¹⁴ 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid küsimustele „Kas teie arvates on sadamavaldajate osalemine muutunud aktiivsemaks?“ ja „Kas sadamavaldajate ning sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste vastuvõtuseadmete pakkujate vahel on praegu rohkem suhtlust kui 2018. aastal?“ jaatavalt 26 osalejat 31st.

¹⁵ 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid küsimusele „Kas teie sadamas on jäätmete kogumise, eraldamise ja käitlemise seadmed ja rajatised teie arvates muutunud paremaks?“ jaatavalt 19 osalejat 31st.

¹⁶ 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid küsimusele „Kas teie sadamal on olemas jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kava?“ jaatavalt 28 osalejat 31st.

¹⁷ Euroopa Komisjon, 2026, Euroopa mereruum: 2026. aasta töökava. Kestliku, aruka, sujuva ja vastupidava meretranspordi kujundamine.

keskkonnaseire programm¹⁸. Jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kavad on veebis üldjuhul hõlpsasti leitavad¹⁹. Kõik TEN-T põhisadamad annavad oma veebisaidil teavet jäätmete vastuvõtmise teenuste kohta, mida nad pakuvad. Seega võib kaptenitel olla lihtsam leida teavet ELi sadamates jäätmete üleandmise võimaluste kohta.

Sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate ning sadamate esindajate sõnul ei ole aga alati selge, kuidas laev peaks oma jäätmeid kõrvaldama²⁰. Peale selle on kindlaks tehtud mitu probleemi. Näiteks märgivad Euroopa säästva laevanduse foorumi laevajäätmete allrühma ja eksperdirühma liikmed, et mõned ELi sadamad ei järgi artikli 4 lõiget 2d, sest nad ei kogu eraldi jäätmeid, mis olid eelnevalt pardal eraldatud.

Rakendamisel tehtud edusammude kohta võib kokkuvõtteks öelda, et tänu direktiivile i) antakse ELi sadamates üle rohkem jäätmeid, mis aitab vähendada merereostust, ii) laevade vajadustele vastavate sobivate sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste kättesaadavus paraneb ning iii) kaptenitel on lihtsam leida teavet ELi sadamates jäätmete üleandmise võimaluste kohta.

c. Rakendamise puudujäägid

Selleks et täita eesmärki tagada puhtam, laevade põhjustatud reostuseta merekeskkond, peab laev oma jäätmed sadamas üle andma või omama järgmise reisi ajal tekkivate jäätmete jaoks piisavat ladustamismahtu, nagu on sätestatud artikli 9 lõikes 5. Jäätmete sadamas üleandmata jätmine võib suurendada ebaseadusliku merreheitmise ohtu. Käesolevas jaos kirjeldatakse kolme meetet, et osutada rakendamise puudujääkidele, mis võivad ebaseadusliku merreheitmise ohtu suurendada:

- i. jäätmekontrollid laevade pardal vastavalt artiklile 11;
- ii. sadamates jäätmete kogumise kulude katmiseks jäätmetasu sissenõudmine vastavalt artiklile 8 ning
- iii. teabevahetus laevajäätmete kohta, sh kohustuslik elektrooniline teatamine vastavalt artiklile 13.

i. Jäätmekontrollid laevade pardal

Tagamaks, et laevad käitlevad oma jäätmeid nõuetekohaselt, peavad liikmesriigid kontrollima jäätmete käitlemist vähemalt 15 % nende sadamaid külastavate laevade pardal (artikli 11 lõige 1). Jooniselt 2 on näha, et mõned liikmesriigid kontrollivad vähem laevu²¹. 2025. aastal ei saavutanud või ei registreerinud kaheksa rannikuäärset liikmesriiki 15 % kontrollimäära. Euroopa Kontrollikoja aruande²² kohaselt jäävad jäätmekontrollide sihtmäärad liikmesriikides endiselt sageli saavutamata. Auditis juhiti tähelepanu vajadusele parandada seda, kuidas liikmesriigid annavad aru kontrollide tegemisest ja karistuste määramisest.

Joonis 2. Laevade jäätmekäitluse kontrollide osakaal 2022. ja 2025. aastal võrreldes kontrollide sihtmääraga (100 % tähendab sihtmäära saavutamist).

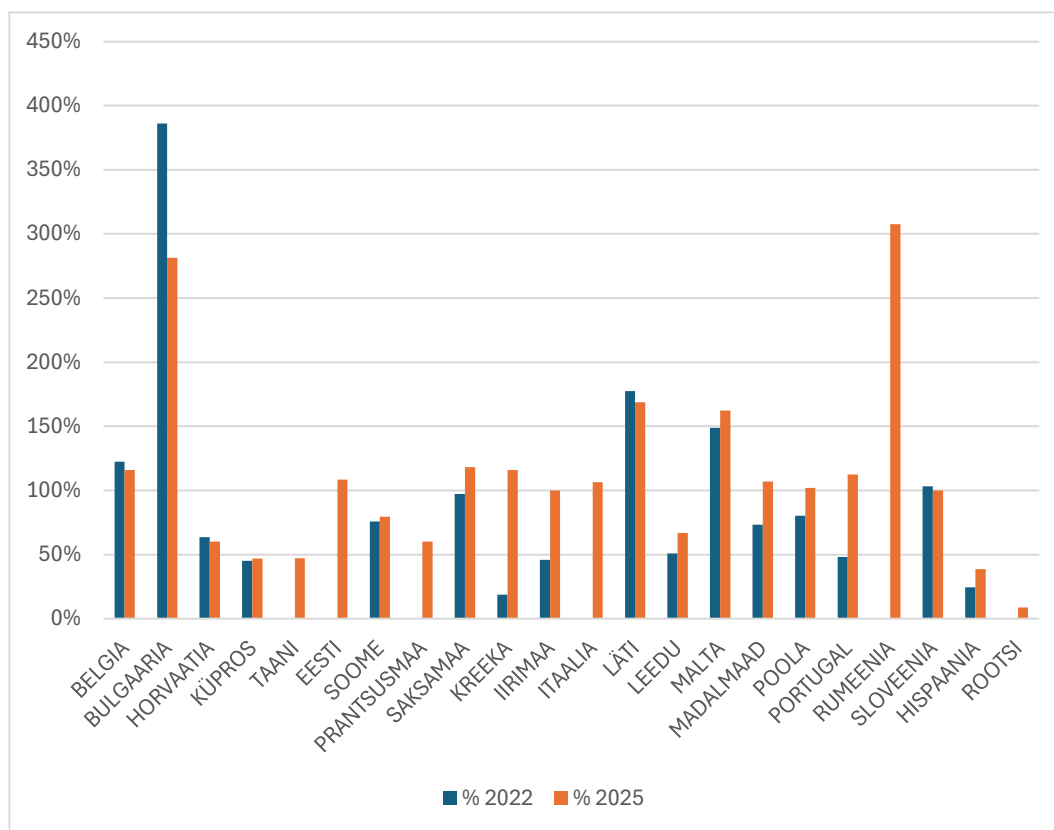
¹⁸ European Sea Ports Organisation, 2025, [ESPO 2025. aasta keskkonnanaruanne](#).

¹⁹ 2025. aastal läbi viidud küsitluses esitasid 23 osalejat 31st lingi oma sadama jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kava veebilehele.

²⁰ 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid küsimusele „Kas teie arvates on olemas selge teave selle kohta, kuidas laev peaks oma jäätmeid kõrvaldama?“ jaatavalt 16 osalejat 31st.

²¹ Joonise 2 paremaks mõistmiseks olgu märgitud, et liikmesriigid, kus sadamakülastuste arv on suur, peavad tegema rohkem kontrolle.

²² Euroopa Kontrollikoda, 2025, [Eriaruanne 06/2025: ELi meetmed laevade põhjustatud merereostuse vastu võitlemiseks](#).

Allikas: THETIS EU; 2022. aasta andmed ei ole täielikud, sest kuus liikmesriiki ei olnud selleks ajaks oma kontrollisüsteemi kasutusele võtnud ega kontrolle registreerinud.

Teisest küljest nähtub jooniselt 2 positiivne suundumus, kui võrrelda 2022. ja 2025. aasta protsendimäärasid ja teatatud kontrollide koguarve. Kontrollimäärad paranevad ja rakendamise puudujäägid vähenevad.

- 2022. aastal tehti üle 5 800 kontrolli, kuid kõik liikmesriigid ei andnud kontrollide kohta aru.
- 2025. aastal tehti üle 10 800 kontrolli ja kõik liikmesriigid täitsid oma aruandekohustuse.

ii. Jäätmetasudega seotud nõuded

Direktiivi kohaselt peavad ELi sadamatel olema süsteemid i) kaudsete tasude sissenõudmiseks vastavalt artikli 8 lõikele 2 ja ii) tasude vähendamiseks vastavalt artikli 8 lõikele 5.

- ELi sadamates tuleb prügi eest nõuda kaudset tasu (MARPOLi konventsiooni V lisa jäätmeliigid) olenemata üleantud kogusest.
- Vähendatud jäätmetasu tuleks kohaldada lähimerevedude korral ja selliste laevade suhtes, mille pardal käideldakse jäätmeid säästvalt.

Hindamine näitab, et teave ELi sadamate jäätmetasude kohta ei ole täielik ja tabelünk on märkimisväärne. Liikmesriikide poolt SafeSeaNeti²³ keskses asukohaandmebaasis kuni 2025. aastani esitatud andmetest nähtub, et jäätmetasusid käsitlevat teavet ei kajastata alati kavades ega registreerita. Sadamate ning sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate esindajad ei saanud

²³ SafeSeaNet on liidu meresõiduohutuse teabevahetussüsteem.

kinnitada, et nende sadamad pakuvad alati vähendatud tasu maksmise võimalust²⁴. Lisaks pakkus ainult 61 % küsitletud sadamatest keskkonna seisukohast diferentseeritud tasu maksmise võimalust,²⁵ ehkki artikli 8 lõike 5 kohaselt peab liikmesriikidel olema selline süsteem olemas kõigi oma sadamate jaoks. Seega puuduvad praegu tõendid selle kohta, et kaudsete tasude ja vähendatud tasude süsteemid on kehtestatud kõigis ELi sadamates.

iii. Laevajäätmeid käsitleva teabe vahetamine

Liikmesriigid peavad teatama laevadest, mis ei ole oma jäätmeid üle andnud, ja vahetama nende kohta teavet (artikkel 13). Sellistest laevadest võib tuleneda jäätmete ebaseadusliku merreheitmise oht. Liikmesriigid vahetavad seda teavet elektrooniliselt spetsiaalse süsteemi – SafeSeaNeti – kaudu. Hindamine näitab, et teabevahetus ja reostuskahtlusega laevade seire on vähene, sest liikmesriigid ei täida alati oma teatamiskohustust. Liikmesriikide esitatud andmed selle kohta, kuidas käideldakse laevajäätmeid pärast seda, kui laev sadamasse jõuab, on ebapiisavad; see takistab reostusriski juhtimist ega võimalda kasutada ära ringmajanduse jaoks lähteainete taaskasutamise võimalust. Käesolevas jaos esitatud statistika kajastab neid teatamise puudujääke.

Jäätmete eelteated ja jäätmete üleandmise kviitungid

Jäätmete eelteade on dokument, mille laev edastab sadamale enne sadamakülastust, et teavitada sadamat üleantavate jäätmete kogusest ja liikidest (artikkel 6). Puuduvate eelteadete osakaalu jälgimisel võetakse aluseks sadamakülastuste arv. Joonisel 3 on esitatud ülevaade puuduvatest dokumentidest.

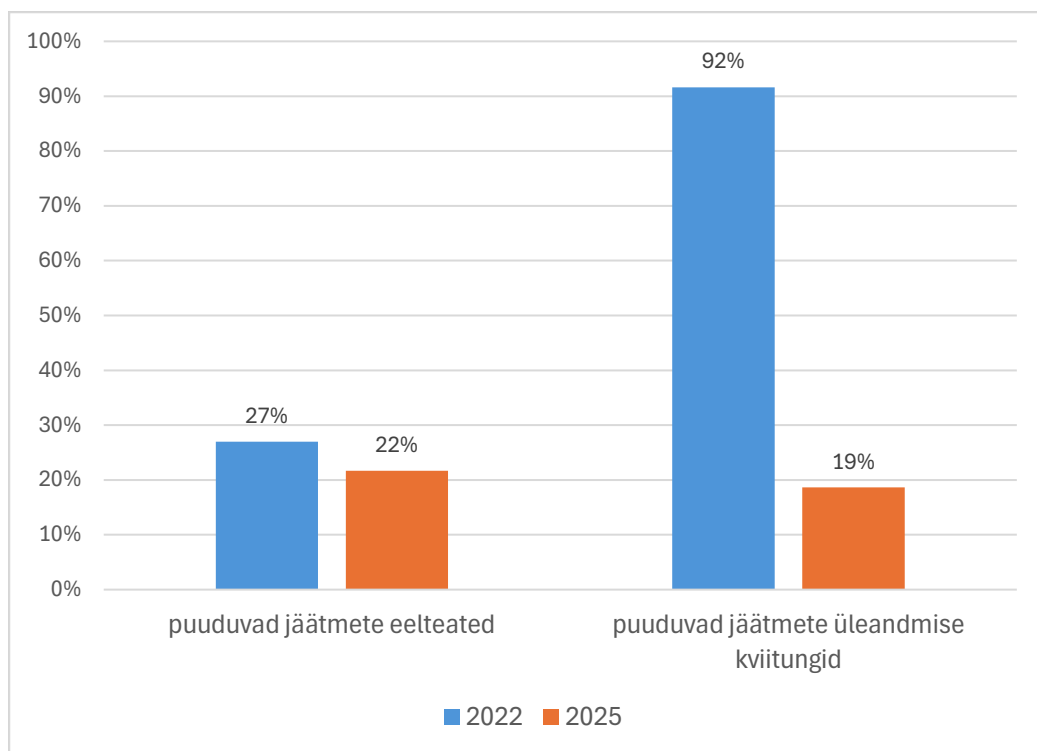
Jäätmete üleandmise kviitung on dokument, mille laev saab sadamalt ja milles kinnitatakse, et laev on oma jäätmed üle andnud (artikkel 7). Puuduvate kviitungite osakaalu jälgimisel võetakse aluseks laevade edastatud jäätmete eelteadete arv. Joonisel 3 on esitatud ülevaade puuduvatest dokumentidest.

2025. aastal täitsid kõik liikmesriigid artikli 6 lõike 2 ja artikli 7 lõike 3 kohast teatamiskohustust. Mõned liikmesriigid ei teatanud siiski kõikidest jäätmete eelteadetest ja jäätmete üleandmise kviitungitest.

Joonis 3. Puuduvad jäätmete eelteated ja jäätmete üleandmise kviitungid 2022. ja 2025. aastal

²⁴ 2025. aastal läbi viidud küsitluses vastasid küsimusele „Kas teie sadamas kohaldatakse vähendatud tasu laevade puhul, mis tekitavad väiksemaid jäätmekoguseid ning käitlevad oma jäätmeid säästvalt ja keskkonnahoidlikult?“ jaatavalt 16 osalejat 31st.

²⁵ European Sea Ports Organisation, 2025, [ESPO 2025. aasta keskkonnanaruanne](#).

Allikas: SafeSeaNet; 2022. aasta andmed jäätmete üleandmise kviitungite kohta ei ole täielikud, sest 13 liikmesriiki ei registreerinud oma näitajaid. Mõnel juhul seisneb jäätmete üleandmise kviitungite puudumise põhjus selles, et laev ei andnud jäätmeid üle, ehkki kavatses seda teha. Seetõttu ei ole puuduvate jäätmete üleandmise kviitungite osakaal kunagi null.

Jooniselt on näha, et mõningate ELi sadamaid külastanud laevade poolt üle antud jäätmete koguse ja liigi kohta teave puudub. Kui see teave puudub SafeSeaNetis ja seda ei saa vahetada, jääb kasutamata võimalus hinnata, kas laevalt võidi jäätmeid ebaseaduslikult merre heita, ja kaasata laev jäätmekontrolli valimisse.

Teisest küljest osutab joonis 3 positiivsele suundumusele, kui võrrelda 2022. ja 2025. aasta protsendimäärasid: neist nähtub, et rakendamise puudujääk väheneb. 2022. aastal ei registreerinud 13 liikmesriiki jäätmete üleandmise kviitungeid SafeSeaNetis, samas kui 2025. aastal tegid seda kõik liikmesriigid.

Vabastused

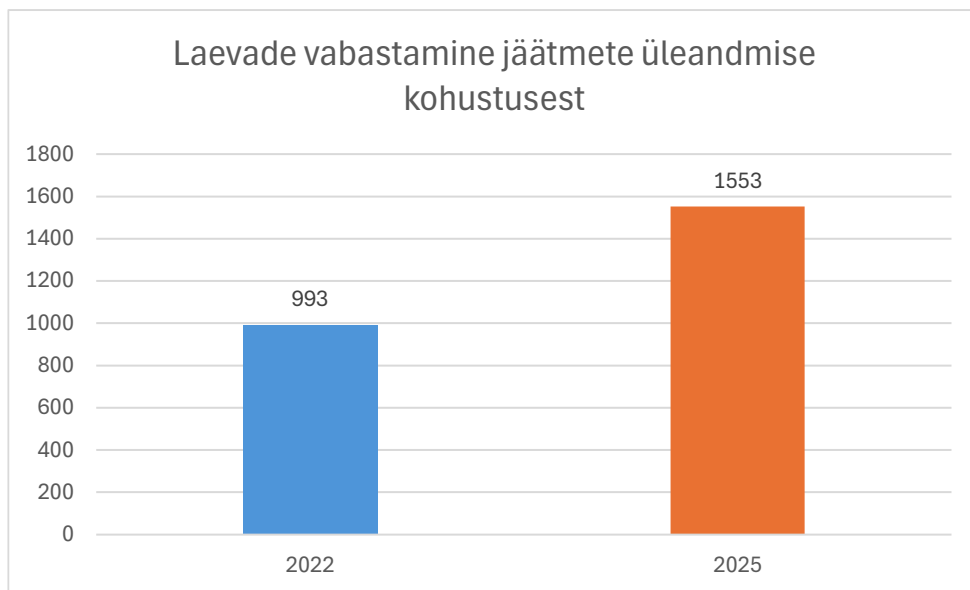
Liikmesriigid on teatanud vaid mõnest direktiivi alusel võimaldatud vabastusest. Direktiivi kohaselt võib vabastuse anda i) plaanipärase laevaliiklusega tegelevatele laevadele ja ii) väikesadamatele. Liikmesriigid registreerivad need vabastused SafeSeaNetis. Vabastuste vähesus võib olla positiivne, sest see võib tähendada, et direktiivi nõuded on täidetud, kuid see võib osutada ka puudustele, kui vabastusi ei võimaldata, ehkki seda tuleks teha, või kui teavet vabastatud üksuste kohta süsteemis ei esitata.

Direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad laevad

Jäätmete üleandmise ja/või jäätmetest teatamise ja/või kulude tasumise kohustusest võib vabastada regulaarse laevaliiklusega tegelevad laevad, mis külastavad sadamaid sageli ja regulaarselt (artikkel 9). 2025. aastal registreerisid ainult 6 rannikuliikmesriiki 22st laevadele võimaldatud vabastused SafeSeaNetis. Ülejäänud liikmesriigid ei täitnud oma artikli 13 kohast teatamiskohustust

või ei vabastanud kohustustest ühtegi laeva. Puudulik teave laevadele võimaldatud vabastuste kohta takistab liikmesriikidevahelist andmevahetust ja mõjutab SafeSeaNeti andmete kvaliteeti.

Joonis 4. 2022. ja 2025. aastal esitatud teave laevadele võimaldatud vabastuste kohta

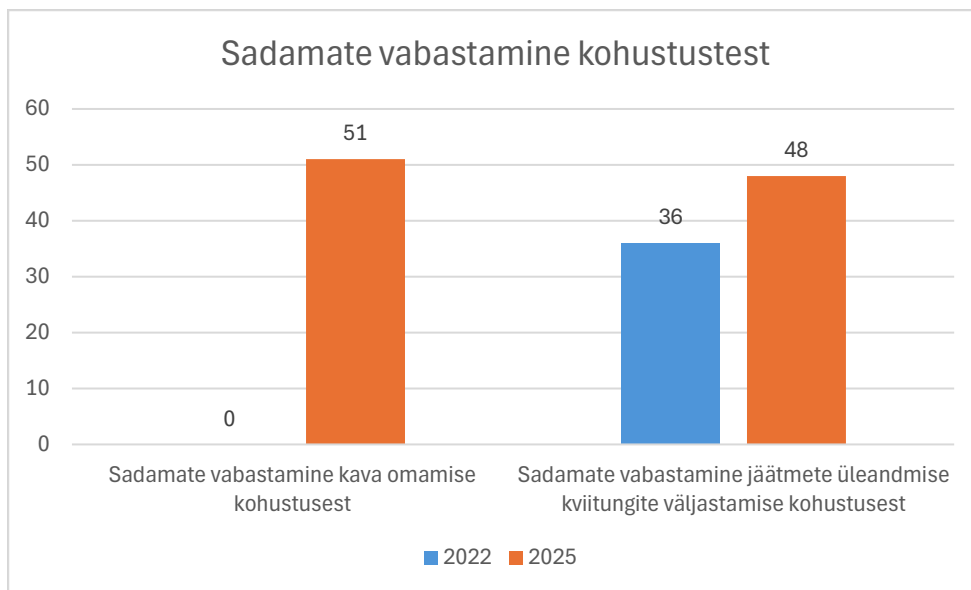

Allikas: SafeSeaNet

Direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad sadamad

Liikmesriigid võivad anda vabastusi ka oma sadamatele. Jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kava omamise kohustusest võib vabastada väikesadamad, kus ei toimu äritegevust ja mida külastavad vähe või harva üksnes väikelaevad (artikli 5 lõige 5), ning jäätmete üleandmise kviitungite väljastamise kohustusest võib vabastada mehitamata vastuvõtuseadmetega väikesadamad ja kaugel asuvad väikesadamad (artikli 7 lõige 2). 2025. aastal registreerisid ainult kaks liikmesriiki sadamatele võimaldatud vabastused. Enamik liikmesriike ei täitnud oma artikli 13 kohast teatamiskohustust või ei vabastanud kohustustest ühtegi sadamat. Kui puuduvad täielikud andmed kohustustest vabastatud sadamate kohta, ei ole selge, millised sadamad täidavad jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kava omamise ning jäätmete üleandmise kviitungite väljastamise kohustust.

Joonis 5. 2022. ja 2025. aastal esitatud teave sadamatele võimaldatud vabastuste kohta

Allikas: SafeSeaNet

Teisest küljest on tehtud ka edusamme: võrreldes 2022. aastaga esitati SafeSeaNetis 2025. aastal rohkem teavet. Teatatud vabastuste arvu suurenemine osutab olukorra mõningasele paranemisele, kuid rakendamise puudujääk on endiselt märkimisväärne.

Jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kavades sisalduv teave sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate kohta

Liikmesriigid peavad SafeSeaNeti keskses asukohaandmebaasis esitama oma jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kavas sisalduva teabe (artikli 5 lõiked 1 ja 2). See hõlmab teavet jäätmeliikide, jäätmetasude ja kontaktandmete kohta. Esitatud teave ei ole alati täielik, samuti ei ajakohastata seda SafeSeaNetis korrapäraselt. 2025. aastal ajakohastasid ainult 7 rannikuliikmesriiki 22st teavet sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujate kohta. Kui sadamate vastuvõtuseadmeid ja -rajatise käsitlevad andmed puuduvad, on juurdepääs ELi sadamates osutatavaid teenuseid käsitlevale teabele piiratud, mistõttu artikli 13 alusel loodud teavitamissüsteem ei täida piisavalt teabevahetuse eesmärki.

5. Järeldused ja järelmeetmed

Direktiivi rakendamise esimese nelja aasta hindamise põhjal on direktiivi lisaväärtus järgmine:

- ELi sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse antakse üle rohkem laevajäätmeid.

Samuti on paranenud sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste sobivus, sealhulgas on ELi sadamates olemas paremad seadmed ja rajatised jäätmete kogumiseks, eraldamiseks ja käitlemiseks. Siiski tuleb märkida järgmist:

- artikli 11 lõikes 1 sätestatud 15 % sihtmäära saavutamiseks tuleb laevadel teha rohkem jäätmekontrolle;
- kogu ELis laevajäätmete tõhusa üleandmise tagamiseks on vaja horisontaalset ja läbipaistvat teavet kaudsete tasude (artikli 8 lõige 2) ja vähendatud jäätmetasude (artikli 8 lõige 5) kohta ning

- sisulise teabevoog tagamiseks tuleb esitada rohkem teavet jäätmete eelteadete (artikkel 6), jäätmete üleandmise kviitungite (artikkel 7) ja vabastuste (artikli 5 lõige 5, artikli 7 lõige 2 ja artikkel 9) kohta ning kavades pärit teavet sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste teenuste osutajate kohta (artikli 5 lõiked 1 ja 2).

Edusamme on siiski tehtud ja SafeSeaNetis esitatakse igal aastal rohkem teavet. Teadete arvu suurenemine näitab, et liikmesriigid astuvad samme olukorra parandamiseks, rakendavad tugevamaid täitmise tagamise meetmeid ja soovivad vähendada rakendamise puudujääki. Komisjon jätkab oma teavitustegevust nii üksikute liikmesriikidega kahepoolset (konkreetsete rakendamise puudujääkide teemal) kui ka olemasoleva foorumi – laevajäätmete eksperdirühma – raames. Eksperdirühm kohtub kaks korda aastas ja pakub võimalust jagada parimaid tavasid, mis on seotud tuvastatud puuduste kõrvaldamisega ning liikmesriikide koostöö ja tegevuse koordineerimisega direktiivi rakendamisega seotud küsimustes, sealhulgas sadama vastuvõtuseadmete direktiivi (EL) 2019/883 alusel laevade kontrollimise juhenddokumendi²⁶ ajakohastamise kaudu.

Kokkuvõttes võib tõdeda, et direktiiv on teeninud eesmärki vähendada jäätmete merreheitmist, kuna ELi sadamates üleantavate jäätmete maht kasvab ning sadamate vastuvõtuseadmed ja -rajatised muutuvad paremaks. Komisjon jälgib direktiivi rakendamist ka edaspidi ning esitab edusammude kohta korrapäraseid ajakohastatud ülevaateid.

²⁶ EMSA, 2023, [Guidance for Ship Inspections under the Port Reception facilities Directive \(EU\) 2019/883](#) (juhenddokument laevade kontrollimiseks sadama vastuvõtuseadmete direktiivi (EL) 2019/883 alusel).

Lisa. Laevade pardal jäätmetekke vältimise ja jäätmete käitlemise parimad tavad

Direktiivi artikkel 23 sisaldab nõuet kirjeldada laevade pardal jäätmetekke vältimise ja jäätmete käitlemise parimaid tavasid. Seepärast kirjeldatakse käesolevas lisas selliseid laevade pardal rakendatavaid tavasid. Parem jäätmekäitlus võib vähendada jäätmeteket pardal, mis võib samuti kaasa tuua selle, et Euroopa meredel heidetakse laevadelt üle parda vähem jäätmeid, mis omakorda tähendab merekeskkonna paremat kaitset.

Need jäätmetekke vältimise ja jäätmekäitluse tavad põhinevad IMO suunistel ja laevandussektori näidetel²⁷. IMO märgib, et kõige tõhusam viis laevajäätmete ja jääkide vähendamiseks on vähendada jäätmeteks muutuvate materjalide hulka nende tekkimise kohas²⁸. Alljärgneva loeteluga kirjeldatakse, kuidas sektor viib ellu eesmärgi vähendada jäätmeid ja parandada jäätmekäitlust laevade pardal.

Ennetamine ja ümbermõtestamine

- Pikaajaline jäätmekäitlusstrateegia ettevõtja tasandil.
- Iga laeva jäätmekäitluskava, sealhulgas prügikäitluskava, mis on kohandatud laeva tegevusega.
- Ostetavate toodete vastupidavuse ja parandamise võimaluse arvessevõtmine, st harvem, ent vastupidavamate toodete ostmine.
- Säästvate ostutavade integreerimine reise planeerimisse. Ostulepingud tarnijatega, kes aktsepteerivad tarnimisel pakendite ja kasutatud toodete tagastamist.
- Laevapere parem teadlikkus laevajäätmete kogumise ja ladustamise tavadest ning pardal oleva varustuse parandamisest ja varustusele uue kasutusotstarbe andmisest.
- Ühekordselt kasutatavate plasttoodete vältimine.

Jäätmete eraldamine reisi ajal

- Liigiti kogumine pardal (nt kokkupressitud alumiiniumpurgid, purustatud klaas, paber, plast, toiduõli ja käärinud toidu jäätmed).
- Vastavus komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/91²⁹ kriteeriumidele, nt i) laev ei lase reovett merre, vaid toimetab selle sadamasse; ii) naftase pilsivee separaator.

Kõigi jäätmete üleandmine sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse

- Ringlussevõetavate jäätmete, sealhulgas ohtlike jäätmete üleandmine eraldi, märgistatud või värvikoodiga kottides.
- Kõigi jäätmete üleandmine nõuetekohastesse sadamate vastuvõtuseadmetesse ja -rajatistesse. Reise planeerimisel sadamate vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujatega kokkulepete sõlmimine.

²⁷ Teave põhineb Läänemere ja rahvusvahelise merendusnõukogu (BIMCO), sõltumatute tankeriomanike rahvusvahelise ühenduse (INTERTANKO) ja kruisiliinide rahvusvahelise ühenduse (CLIA Europe) sisendil.

²⁸ MEPC.1/ Circ.834 – Consolidated Guidance for Port Reception Facility Providers and Users (konsolideeritud suunised sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste pakkujatele ja kasutajatele).

²⁹ Komisjoni 21. jaanuari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/91, millega määratakse kindlaks kriteeriumid, mille alusel tehakse kindlaks, et laevas tekitatud jäätmete kogused on tavalisest väiksemad ning neid käideldakse kestlikult ja keskkonnahoidlikult kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/883 (ELT L 15, 24.1.2022, lk 12–15, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/91).

- Võimalikest ebasobivatest sadama vastuvõtuseadmetest ja -rajatistest õigeaegne ja täpne teatamine lipuriigi ametiasutustele, kasutades IMO menetlusi ja vorme.
- Sadamale jäätmetest ette teatamine, märkides ära jäätmekategooriad (nagu allpool [sinisega](#) märgitud).

Jäätmete eelteade

Jäätmete eraldi üleandmine ja eraldatud jäätmetest sadamale teatamine.

C. Olmejäätmed: täpsustada veerus „Jäätmete kirjeldus“, millised jäätmed eraldi üle antakse: [paber](#), [klaas](#), [metallpurgid/aerosoolpurgid](#), [puit/euroalused](#), [õlised kaltsud](#), [meditsiinijäätmed](#), [lambipirnid](#).

F. Tegevusjäätmed: täpsustada veerus „Jäätmete kirjeldus“, millised jäätmed eraldi üle antakse: [tulekustutid](#), [pürotehnika](#), [värvi-/kemikaalivaadid](#), [haalamisotsad](#).

I. Elektroonikaromud: täpsustada veerus „Jäätmete kirjeldus“, millised jäätmed eraldi üle antakse: [väikesed elektri- ja elektroonikaseadmed \(arvutid, raadiod, generaatorid\)](#), [suured elektri- ja elektroonikaseadmed \(pesumasinad\)](#), [akud ja patareid](#), [printerikassetid](#).

Kokkuvõttes näitavad eespool esitatud parimad tavad merendussektori liikumist puhtama merekeskkonna poole, minimeerides laevadelt pärinevat reostust.